

ВИБІР СОРТІВ ФІСТАШКИ СПРАВЖНЬОЇ (*PISTACIA VERA* L.) ДЛЯ ВЕГЕТАТИВНОГО РОЗМНОЖЕННЯ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

¹Красовський В.В., кандидат біологічних наук

²Рудик А.В., аспірант

^{1,2}Черняк Т.В., аспірантка

²Шкура Т.В., кандидат біологічних наук

¹Хорольський ботанічний сад

²Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Горіхи фісташки справжньої (*Pistacia vera* L.) є одними з найпопулярніших горіхів у світі завдяки своєму смаку, поживній цінності та користі для здоров'я [1], тому інтродукція цього виду в Лісостеп України є актуальним питанням, вирішення якого покладається на ботанічні сади.

У Хорольському ботанічному саду *P. vera* досліджується з 2019 р., початковим етапом досліджень було вирощування у шкільці підщеп з насіння плодів невідомого сорту, отриманого з Туреччини (рис. 1). На постійне місце зростання на дослідно-колекційній ділянці «Формовий плодовий сад» наукової зони ботанічного саду 20 сіянцевих рослини висаджено у 2021 р. у 2 ряди з відстанню 4 м та кроком у ряду 4 м (рис. 2).

а

б

Рис. 1. *P. vera* (а – плоди, б – насіння підготовлене до посіву)

Рис. 2. Сіянець *P. vera*. Формовий плодовий сад, 28.04.2025 р.

Для пришвидшення вступу сіянців у пору плодоношення на цій же дослідній ділянці у 2025 р. закладено маточник сортових рослин, саджанці яких придбано в розсаднику «Mister Pistacho», що знаходиться в провінції Toledo, Іспанія (муніципалітет Villarrubia de Santiago). Оскільки *P. vera* дводомна рослина, що формує окремо чоловічий та жіночий тип квіток до маточника залучені сорти, господарсько цінна характеристика яких наведена нижче:

'Kerman' (♀) (рис. 3, *a*) – виведений в Ірані. Має компактну округлу форму крони висотою до 4 м, що полегшує догляд. Характеризується високою щорічною врожайністю. Листки темно-зелені великі, перисті, блискучі. Квітки з простою оцвітиною зібрані у волоті, дрібні, непоказні, червоного кольору. Ранньоквітучий сорт, рясно квітує у середині квітня і дає великі грона плодів, які стають яскравими в кінці серпня й вересні, коли досягають. Горіхи (кістянки) довгастої форми з тонкою світлою шкаралупою, відрізняються від інших більшим розміром ядра (1,5–2 г). Ядра яскраво зелені, іноді виступають із шкаралупи, адже горіхи мають природне розкриття. Горіхи високо цінуються як продукт, що споживається у свіжому вигляді та переробленому на кулінарні вироби. Урожайність з однієї рослини становить 2–3 кг. Сорт стійкий до спекотного літа та холодної зими.

'Peter' (♂) (рис. 3, б) – є хорошим запилювачем для 'Kerman', адже періоди їх цвітіння збігаються і вони є самосумісними. Характеризується високим ступенем плкоутворення. На 10 жіночих особин висаджують одну чоловічу.

Підщепою для цих сортів була гібридна рослина UCS1 (гібридна фісташкова підщепа № 1 Каліфорнійського університету в Берклі), призначена для використання лише в якості підщепи адже плодів вона не утворює.

а

б

Рис. 3. Маточник сортів *P. vera* (а – 'Kerman', б – 'Peter').

Формовий плодовий сад. 28.04.2025 р.

Для збереження вихідних цінних властивостей сортів використовують їх вегетативне розмноження. Основним прийомом вегетативного розмноження *P. vera* є окулювання подовженим щитком 30–35 мм і шириною 8–12 мм.

Для успішної інтродукції, що передбачає повноцінне плодоношення *P. vera* на території Хорольського ботанічного саду, для культивування цього виду обране добре освітлене й захищене від пронизливих вітрів місце.

Список використаних джерел

1. Widmer R. J., Flammer A. J., Lerman L. O., Lerman A. The Mediterranean Diet, its Components, and Cardiovascular Disease. *Am. J. Med.* 2015. Vol. 128 (3). 229–238. doi: 10.1016/j.amjmed.2014.10.014.